

Етиен Касе

САМУРАИТЕ

как са обичали, за какво са се сражавали
и защо са умирали

Издателство
ПАРИТЕТ

САМУРАИТЕ

как са обичали, за какво да се сражавали и защо са умирали

Автор Етиен Касе

Преводач Татяна Балова

Издателство „Паритет“, София

232 стр.

Съчетанието на военното дело и философията, и на политиката и изкуството е залегнало в основите на самурайската традиция. Само човек, който е безрезервно е готов да умре може истински да оцени всеки миг от живота, защото добре знае, че този миг може да е последен. Именно това е кодът, който японските самураи неотклонно следват в хилядолетната си традиция. Славни воители, препасани тежки мечове, облечени в ризници, на главите със страховити шлемове, понесли огромни лъкове с „пеещи“ стрели – това са ненадминатите майстори на меча, онези, които презират от дъното на душата си огнестрелните оръжия. Те са изтънчени естети, вещи не само в бойните изкуства, но посветени и в тайните на чайната церемония, любовта, калиграфията и поезията. Безмилостни убийци, имащи правото да убият всеки обикновен човек не само заради проявено неуважение, но дори само за да пробват колко остър е мечът им.

Колко истина има в този образ на самурая и има ли основания той да се сравнява с образа на европейския рицар? Защо наричат самураите „най-добрите бойци“? Тази книга разказва за това как тези мъже са обичали, какво са тачили и ненавиждали, за какво са се сражавали и защо са умирали.

Всички права са защитени. Никаква част от тази книга не може да бъде възпроизведена в каквато и да е форма без писменото разрешение на притежателя на авторските права.

**За поръчки на книги от сайта
www.paritetbg.com – 20% отстъпка**

ISBN 978-619-153-557-6

Съдържание

ЯПОНСКИ, НО ПОЧТИ НЕ САМУРАЙСКИ УВОД	7
---	----------

Първа глава

КАК ЗАПОЧНА ВСИЧКО

ИЛИ ПЪРВИЯТ ЗАМАХ НА МЕЧА	13
Великите покорители на варварите	15
„ОЯ-КО“ / „баща – син“	
или Възпитаването на самурай	19
Животът път като празник?	21
Животът път – безкрайно изпитание	31
Научи се да се покланяш!	43

Втора глава

ИЗБЕРИ СВОЯ ПЪТ **51** |

Мечът история на Пътя	51
Якудза: Токио заспива, мафията се събужда	59
Поеми по Пътя на верността	68
Поеми по Пътя на вярата	80
Мечът на вярата на самураите от манастира	85
Християните против самураите: забрани, гонения и живот в нелегалност	99
Пътят на война	108
Пътят на война и дзадзен	113
Винаги ни се иска да започнем от легендата.. ..	117
Пътят кендо	123

Трета глава

САМУРАЯТ И СМЪРТТА **127** |

Носещият смърт	127
----------------------	-----

Мечът и огнестрелното оръжие	139
Воин без господар: ронин	152
Трудният път на нинджата	157
Когато раздираш душата си... ..	164
Самоубийството на верните	178
Защо е западнала самурайската държава?	186

Четвърта глава

САМУРАЯТ И ЖЕНАТА	197
Нравите на самураите	197
Загадките на гейшата	203
Пътят на жената самурай е да служи на съпруга си	210
Като картина на стената – Нечакана повест	220
Почти самурайски финал	227

ЯПОНСКИ, НО ПОЧТИ НЕ САМУРАЙСКИ УВОД

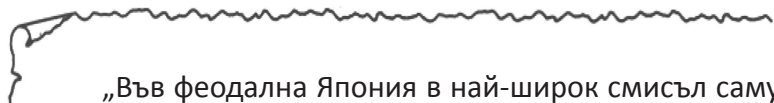
С тази страна са свързани най-различни асоциации, доста често – стереотипи и всевъзможни клише-та. Сигурно затова Япония ни се струва загадъчна и приказна. Когато ми предложиха да замина за Япония, не посмях да откажа.

Летяхме дълго и щастливо, следвайки изгриващото слънце. Когато самолетът ни започна да се приземява, в Япония беше сутрин и ярките лъчи на великото светило огряваха лъскавата шир на океана. Водната повърхност се приближаваше стремително и ни се струваше, че само след няколко метра нашият боинг ще цопне направо в безбрежните вълни... Някои по-впечатлителни пътници изпаднаха в паника от браздите, образувани от двигателите върху водата. Изведнъж всички усетихме рязък тласък отдолу и чухме звука от допира на колелата върху асфалта. Едва тогава видяхме земята, по-точно – острова. Летището се намираше върху изкуствен остров, изграден върху огромна планина... от преработени отпадъци.

Това беше първият шок. Така започна пребиваването ми в тази страна приказка. И точно тук ми стана ясно, че всичко по един или друг начин ни се натрапва от масовата култура (гейшите, сушието и дори самураите), всичко, което предизвиква у японистите ако не прилошаване, то поне законен стон, е измама. В тайните на Япония, в тайните на самураите има нещо много по-голямо от просто клиширана повърхностна обвивка.

В тази страна на всяка крачка се сблъсках едновременно и със съвременността от типа на влаковете стрели „Шинкансен“, и с небивалата древност, пронизваща душата като с остър самурайски меч.

Да си призная честно, преди да замина и да се заема сериозно с историята на неудържимите самураи, в мен също се беше формирала една напълно стереотипна представа: как съблазнителни гейши свирят пред яростните воители на древни струнни инструменти, а те бързат да се приберат у дома за чаената церемония и с покрусени лица да си направят хакари. Тези картини са може би карикатурни. Но там е работата, че карикатурите ни разкриват оригинала много по-ярко, отколкото ни се иска. Тогава как да забележим тънката разлика между карикатурата и реалността?

„Във феодална Япония в най-широк смисъл самураите са светски феодала, като се започне от най-големите владетели князе (даймьо) и се свърши с дребните аристократи; в тясно и най-често употребявано значение те са военно-феодално съсловие на дребни дворяни. Макар думите „самурай“ и „буши“ да са много близки по значение, все пак „буши“ (воин) е по-широко понятие и невинаги се отнася за самурай. Също както в някои определения „самурай“ означава „японски рицар“.

Раят на самураите

Казват, че някой върви по стъпките на Сацудзо...

Във времена като тези, когато войните вече не се нуждаят от славни имена и дори няма нужда от повод те да започнат, просеката, оставяна от Сацудзо по цялата земя, служи за най-добър пътен ориентир. Тя не е много широка, няма и две крачки, но е също толкова ужасяваща, както и това, което прави Сацудзо и което хората с почитителен трепет наричат „като набраздена от плуг“.

Ако по време на странстването или бягството си срещнеш такава просека, не забравяй, че имаш само две възможности да тръгнеш по нея. Върви натам, накъдето водят пресните следи от Сацудзо и тогава с право ще те нарекат воин самурай, и може в самия край на пътя да срещнеш Сацудзо и тази среща ще бъде за теб последна, а просеката на Сацудзо ще продължи нататък, докато твоят гроб ще се превърне в незабележим жалон по неговия път. Но ако тръгнеш към самото начало на просеката, може да успееш да намериш мястото, за което той самият много отдавна е забравил. Тогава ще ти се присъгни сън, мечта, защото в самото начало на просеката на Сацудзо се крие чудно съкровище или Раят на Самураите. Така че имаш право да избереш по кой път да тръгнеш – дали по пътя на началото или по пътя на края. Някои преди теб вече са се доверявали на късмета си и не са се върнали.

В селището, случайно намиращо се на пътя на Сацудзо, имаше само една кръчма. Тя лесно се различаваше още отдалеч. Дървената табелка над вратата на заведението унило се поклащаше от вятъра: еленът,

пронизан от копие, беше избелял с времето и кръвта, някога ярко и вълнуващо течеща от раните му, сега се бе превърнала в мръсно петно.

Кръчмарят с отегчение погледна спрелия на вратата широкоплещест човек, и се зачуди на веригата, която непознатият влачеше след себе си. А после този „плуг“ закачи касата на вратата, но кръчмарят все пак успя да попречи на Сацудзо да събори овехтялата фасада на къщата. Той откачи железните зъбци на веригата и поднесе напитка на Сацудзо, а после донесе сирене и питки от прясно смян ориз. Сацудзо плати със странни наглед монети, но те бяха от чисто сребро и всъщност само това имаше значение. Сацудзо пиеше и ядеше лакомо, от време на време поглеждаше „плуга“ си, а после захвана да го чисти. Между зъбците и шиповете се бяха набили какви ли не буци пръст и трева. Значи, затова по пътя Сацудзо усещаше, че оръжието му все повече натезжава.

Днес между зъбците на „плуга“ се бяха набили цветя от малката градина в самия край на селото и парче пожълтял пергамент, който Сацудзо разглежда дълго, със свърсени вежди, защото не знаеше от колко дни го е влачил след себе си.

– Ей, човече, знаеш ли да четеш?

– Твърде сносно, за да се оправям с работата, господарю.

– Я ми прочети това.

– С цялото си удоволствие, господарю мой.

Кръчмарят взе пергамента и го поднесе към светлината.

– Това е указ от шогуна, господарю мой. „Голямо състезание на воини в Осака! Шестнадесет човека се борят не на живот, а на смърт за званието самурай и за злат-

ния меч. Елате и победете! Елате и ще видите!“ Това са празничните състезания на шогунa, мой господарю. Всяка година се лее кръв. До началото на състезанието са останали четири дни. Искате ли да видите?

– За четири дни ще успея ли да стигна до Осака?

– Със сигурност, мой господарю. Ще стигнете дори за три. Да ви приготвя ли храна за из път?

– Не. Ти ми покажи пътя.

– Вървете само по течението на Зелената река, мой господарю. Тогавa със сигурност няма да подминете Осака.

Сацудзо забърса устата си с ръка, стана мълчаливо и тръгна към вратата. Остави пергаментa и изстърганите от „плуга“ боклуци на кръчмаря. А той вече стоеше на прага и внимаваше „плугът“ да не катурне заведението му. Но този път нямаше нужда от помощ. Сацудзо праметна чудовищното си ръждиво оръдие на рамо.

Кръчмарят дълго гледа дълбоките драскотини по дървената настилка, оставени от „плуга“, но този път по лицето му не се мярна и сянка на яд. Той дори се подсмихна с крайчеца на устните си. Защото някой щеше да тръгне по дирите на Сацудзо и те щяха да го доведат в тази кръчма.

Първа глава

КАК ЗАПОЧНА ВСИЧКО ИЛИ ПЪРВИЯТ ЗАМАХ НА МЕЧА

Всъщност, всичко започна от... тоягата. Дори самите самураи. И, повярвайте ми, нямам никакво намерение да ви шокирам, само за да съм ви интересен! Защото думата „самурай“ произхожда от древния глагол „самурау“ или „сабурахи“ и в японския Речник на древния език тълкуванието е следното: *„Да служи на велик човек, на човек от висшето съсловие“* или *„да служи на господаря, да брани господаря“*. Интересното е, че за графичен символ на въпросната дума японците са използвали китайския йероглиф „дзи“, който се дели на две части: „Рен“ – човек и „си“ – храм. Представяте ли си какъв смисъл се получава? Самурай = дзи = човек и храм едновременно. Това подразбира Служенето¹. Те именно са служили. Още преди на власт да дойде кланът Токугава², самурай е можел да стане всеки късметлия. Дори който носи тояга, тоест, всеки селянин.

¹ Така че първоначално самураите доста са приличали на скандинавските хускарлове от XI век, които са служели като отрядници към двореца на даден феодал.

² Шогунат Токугава или Шогунат Едо – феодално военно правителство в Япония, основано през 1603 година от Токугава Иеясу и оглавявано от шогуните от рода Токугава. Просъществувало повече от два и половина века, чак до 1868 година. Този период в историята на Япония е известен с името Период на Едо – по наименованието на японската столица Едо (днес Токио). Щабът на шогуната се е намирал в замъка Едо.

Времето VI–VII век е трудно. През 645 година след победа в борбата за власт на двата клана Шумераги и Накатоми на японския престол се възкачва император Котоку (645–650), който с гордост нарича себе си „Син на Небето“ (*тено*). Настъпва „Великата промяна“. Страната наистина се променя – създава се редовна армия, която гарантира сигурността и безопасността и включва около 1/3 от мъжкото население в Япония на възраст от двадесет до шестдесет години. Всъщност от нея като от въздух се нуждае „Синът на Небето“. На североизток в страната се води почти вечната война с айните или едзо – потомците на най-древното население на японските острови. Животът навсякъде е опасен. В крайбрежните води на Япония от няколко столетия върлуват пирати. В горите и планините безчинстват банди от разбойници. Затова се създават и специалните отряди от най-заможните селяни, които са „майстори в стрелбата с лък и в ездата“. Мъжът японец е буквално роден за „пътя на лъка и ездача“ (*кюбано мити*).

Ти ли пръв си се покатерил по стените на вражеската крепост? Ти ли пръв си влязъл в бой с противника? Значи, ти ще издържиш на изпитанието, значи ти си самурай.

Но появата на кастата на самураите може да се обясни не само с нестабилната ситуация в страната. Мисля, че за създаването на самурайското съсловие е „виновна“ вечната японска жажда за съпричастност, дори стремежът към зависимост. Когато двама японци се срещат за първи път, те най-напред искат да научат има ли връзка помежду им и какво положение заема всеки от тях в неговата група. Без тези сведения трудно ще намерят основа за общуване. Самураят е член на

група или казано на съвременен език – на асоциация и принадлежността към нея, а също предаността ѝ към нея, което е над всички лични убеждения, от векове се смята за нещо почетно и желано.

Великите покорители на варварите

Първият император на Японските острови е от 660 година пр.Хр., той получава титлата *дзиму-тено*, което означава „Владетел на Дзиму“. От него започва „земната“ история на Япония. Независимо, че императорът е почитан като неприкосновен потомък на боговете, в неговото обкръжение има и доста дръзнове-ни смелчаци, които жадуват на всяка цена да заемат трона му. Едни от първите, които през IX век успяват да узурпират върховната власт и фактически да я задържат чак до XII век, са членовете на клана Фудзивара. Високите постове, които заемат в двореца, им позволяват доста бързо да поемат властта в ръцете си. Като омъжват жените от своя клан за императорите, Фудзивара не само получават неограничено влияние в двореца, но и създават кръвни връзки с върховните владетели. От тези „небесни“ бракове се раждат принцовете наследници, които после имат право да претендират за императорския престол. В Япония Фудзивара буквално организират институцията на регентството и реалната власт се изплъзва на „небесните владетели“. Но властта е като пясъка и спокойно може да изтече между пръстите. Затова Фудзивара как ли не се опитват да се предпазят от евентуалните съперници, като ги разпращат в отдалечените райони на страната уж заради необходимостта да бранят

териториите от нападенията на *айните*¹ и морските пирати.

Сред тези „изселени“ конкуренти особено се открояват представителите на двете силни линии на императорския род – Тайра и Минамото. Доста скоро Минамото започват да контролират северната и североизточната част на страната, а кланът Тайра – югозападната островна част. Само че тези два клана не другаруват помежду си, макар спокойно да са могли да се обединят, за да свалят Фудзивара от власт. Но те непрекъснато враждуват. Като се започне от 1051 година близо век и половина страната се раздира от бунтове и въстания. Едно от тях, което определя по-нататъшната съдба на могъщите кланове, е въстанието Хейдзи против Тайра, избухнало през 1160 година и оглавявано от пълководеца Минамото но йошито. Въстанието е потушено, а йошито е убит. Но главата на рода Тайра се смилява над третия му син, тринадесетгодишния йорито, и го изселва в Идзумо – в източната част на страната. Така Тайра допуска фатална грешка. Двадесет години след смъртта на баща си йорито не забравя за поражението на клана му. Той събира под знамената си няколко хиляди човека и заедно с доведените си братя предприема истинска война за унищожаване на противника. След поредица от победи, през април 1185 година по време на битката в залива Даноура кланът Минамото напълно разгромява клана Тайра.

¹ Айни (буквално: „истински човек“) – най-древното население на Японските острови. Броят им в Япония е около 25 000. През юни 2008 година са признати за коренно население.